

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Емил Илиев Куков, Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

На дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по (Методика на обучението по изобразително изкуство)

Автор: Марина Маргаритова Стоянова

Тема: „Медии и платформи за виртуална и добавена реалност в обучението по изобразително изкуство”

Научен ръководител: Проф. д.н. Лаура Димитрова

Рецензията на труд се състои от 173 страници, от които 169 са основен текст структуриран в увод и три глави (уводна част, постановка на проблема, изследователска част, анализ и оценка на резултатите от изследването) и изводи и заключение. Библиографията обхваща 15 източника кирилица, 25 източника на латиница и 20 са от интернет. В приложението от 31 страници (отделени в самостоятелно книжно тяло) са включени 24 фигури, включващи 3 въпросника, 1 протокол от наблюдение към изследването, таблици-данни по критерии, 1 мултимедийна слайд презентация, серия от седем 360 градусови видеа, изработени за целите на експеримента и имащи отношение към теоретичната част, 3 списъка с видеоматериали, 13 скици и работни проекти с виртуални средства на контролната и експериментална групи, на студенти от ФНОИ, също и студентски проекти по темите на уъркшопа, 13 диаграми представящи резултатите от проведения педагогически експеримент.

Заглавието съответства на съдържанието на дисертацията, а изборът на темата е оригинален и благодатен за изследване, защото разглежда специфични особености на съвременните дигитални технологии и мястото им в художествената педагогика.

През последните години сме свидетели на редица проучвания даващи възможност за по-ефективно обучение на студенти изучаващи арт-педагогика, чрез използването на мултимедийни технологии за създаване на художествени творби с виртуална реалност, в учебния процес. Марина Стоянова е изследвала ролята на дигитални технологии в обучението по изобразително изкуство в

вследствие на което е извършила сериозно научно-художествено изследване със съществени приноси.

В увода на дисертационния труд докторантката е аргументирала необходимостта от конкретното изследване, обоснована е структурата на дисертационния труд. Тук са формулирани научения проблем, обекта, предмета и актуалността на изследването, Целите и задачите са значими, хипотезата е солидна, постановките за изследването са дефинирани логично, методите на изследване са подходящи.

Тук Марина Стоянова поставя важни проблеми отнасящи се до преподаването на изобразително изкуство с включване на медии и платформи, също и инструменти за виртуална и добавена реалност, вследствие на което да се формират нови възможности за визуално изразяване на студентите.

Първа глава на дисертацията „МЯСТОТО НА ТЕХНОЛОГИИТЕ В СЪВРЕМЕННОТО ИЗКУСТВО ОТ ВИДЕОТО ДО ВИРТУАЛНАТА И ДОБАВЕНАТА РЕАЛНОСТ“ включва обстоен научно-теоретически обзор по въпросите на видеоарта и видео инсталацията. Анализирани са видео образът, като проблем на видеоарта и визуалното изразяване, анализирани са също художествената проблематика и някои знакови творби на видео инсталацията. Задълбочено е разработена е тематиката за виртуалната и добавена реалност. Разгледани са и немаловажните въпроси за софтуера и хардуера, които са в основата на дигиталното изкуство и обезпечават качествената реализация на творбите. Отбелязана е употреба на виртуалната реалност в различни сфери на науката, образованието, обучението по визуални изкуства, създаването на мултимедийни произведения, развлекателната индустрия и всекидневието.

Във втора глава под наслов „АКТУАЛНИ ПОДХОДИ В СФЕРАТА НА НЕФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ“ задълбочено е разгледано мястото на уъркшопа, като организационна форма, част от неформалното образование, намиращ се извън структурите на държавната образователна система и приложението му в обучението по визуални изкуства. В тази глава са разгледани по същество и методологическите характеристики на изследването, представен е изследвания контингент от 30 студента, разделени в експериментална и контролна групи. Посочени са също и използваните методи, които са адекватни и подходящи за конкретната педагогическа реализация на експеримента, включващи: методи за получаване на качествени данни и методи за анализ и оценка на резултатите. Тук е даден необходимия инструментариум съдържащ въпросник, интервю и групова

дискусия за проследяване на количествените изменения, наблюдение и материални свидетелства.

В трета глава „РЕАЛИЗАЦИЯ НА ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИЯ МОДЕЛ. АНАЛИЗ НА КАЧЕСТВЕНИ ДАННИ, ПОЛУЧЕНИ В ХОДА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО“, са разгледани: параметрите и пространствено-времевите характеристики на основния педагогически експеримент, особеностите на обучителния модул, организацията на конкретното изследване. Изведена е концепция за организиране и прилагане на експериментален методически модул, за обучение по изобразително изкуство с използване на виртуална и добавена реалност. На основата на теоретично проучване и получените резултати, е изведен модел на методическа система за обучение по мултимедийни технологии. Апробиран е методически модул за обучение в сферата на визуалните изкуства под формата на уъркшоп, проверена е ефективността му чрез педагогически експеримент. Разработен е диагностичен инструментариум - инструменти и процедури за набиране на качествени и количествени данни. Направен е сравнителен анализ на данни от диагностични инструменти за входяща и изходяща диагностика. Анализирани са качествени данни, свързани с подхода и методите. Представени са и разработените от автора критерии и показатели за оценка на резултатите. Обобщени са резултатите от дискусиите и груповите интервюта с участниците в изследването. Направена е проверка на модела (качествена проверка на хипотезата) и резюме на получените резултати. На база на протеклото изследване са изведени съответните изводи. Марина Стоянова доказва възможностите, които предоставя създадения от нея експериментален методически модул в обучителния процес и положителното въздействие, който оказва на студентите-художници, допринасяйки за развитие на техните знания и умения.

В дисертационния труд докторантът Марина Стоянова се опитва да даде отговор на важни за художественото обучение въпроси, относно осъвременяването му чрез прилагане на нови възможности включващи виртуална и добавена реалност, за мястото им в образователния процес, за взаимодействието на дигиталните с класическите форми в изкуството.

Езикът на който е написан дисертационния труд е професионален, с познаване на терминологията на художествената педагогика и понятията от компютърните науки.

Наред с безспорните качества на дисертационния труд имам и някои конкретни забележки и препоръки:

Използването на мултимедийни платформи и съвременни дигитални технологии в обучението по изобразително изкуство е безспорна необходимост, но това изисква мултимедийните артисти да притежават и солидна художествена подготовка, която неминуемо ще окаже влияние на създаваните крайни продукти от виртуалната и добавената реалност.

Контингентът от изследвани лица в педагогическия експеримент (експериментална и контролна групи) би могъл да се разшири, което ще даде по-убедителни крайни резултати.

Публикациите, приложени към дисертационния труд са три на брой и отговарят на неговото съдържание.

Освен като изследовател, Марина Стоянова се изявява и като творец. Между 2011 и 2019 г. тя участва активно в над двадесет художествени изложби, изложения, проекти, инсталации, пърформанси, уъркшопи и др. в страната.

Моето мнение е, че дисертационният труд на Марина Стоянова притежава високи научни качества. Изведените в него резултати и направените изводи са много полезни и необходими за усъвършенстване на обучението по изобразително изкуство.

С оглед казаното намирам за основателно, да дам своята положителна оценка на предложения дисертационен труд и автореферат към него и предлагам пред Научното жури, на Марина Маргаритова Стоянова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”, по научна специалност 05.07.03 Методика на обучението по изобразително изкуство.

27.02.2021 г.

Благоевград

Проф. д-р Емил Куков